

Titel: VIII.

Citation: "VIII.", i *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*, s. 396.
Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-g01-shoot-d1e113592/facsimile.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: *Beretning om Forhandlingerne paa Rigsdagen. Bind I. Spalte 1-1476*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

at faa en betydelig moralisk Styrke og Intelligens, saa kan jeg heller ikke gaa betale Værd; thi jeg troer for det første, at Værdien eller den moraliske Kraft ikke ligefrem er knyttet til Intelligens, og for det andet kan jeg ikke antage, at Intelligens og Rigdom siges ad. Den største Del af Nationen i moralisk Hensende anfører jeg Værdigheden for at være, og da jeg nu ikke troer, at den størstende Del af dem vil være Værd til at betale eller stille for sig, og heller ikke, at den har Værd dertil; saa mener jeg, at Armeen bestaa til faa en god Tilførsel saavel af moralisk Mod som af moralisk Kraft.

Arbejd: Jeg har endnu ikke funnet blive enig med selv om, enten jeg skulde fremme for eller imod Stillingen (Katter). Jeg er imod Stillingen, fordi den gjør Værd paa Værd, jeg er for Stillingen, fordi et Arbejd imod den vilde indholde et Arbejd paa Værd. Men da der nu neppe kan gives noget tredje, da Valget altsaa uafvendelig udelukker bliver imellem Stilling og Arbejd, saa jeg erklære, at hvor Valget er imellem Stilling og Arbejd, finder jeg en naturlig Tilbøjelighed hos mig til at lægne mig til Arbejdet; den indholdelse i det mindste mere Værd, og altsaa mere Sandhed, end Værd. Men naar jeg uforbeholdt har erklæret, at jeg endnu ikke er enig med mig selv angaaende min Stemme, saa jeg altsaa vilde lade mig bestyre af den Tankesætt, som her finder Sted. Her at give et Bidrag her til kunde jeg ønske at turde stille mig et Spørgsmaal til den ærte Værd kongevalgte Rigsrådsmand (Lærning). Saa jeg nemlig spør, at Arbejd imod Stillingen indholdet et Arbejd paa Contractarbejdet, og Sandheden heraf har jeg allerede indrømmet; men jeg spørger da, hvorledes vil vor Forfæder, at en Mand kan lide sig et Guld og i Contracten forpligte sig til præfekt Arbejde for flere Aar; derimod vil samme Mand for en Værd kunne forpligte sig til fast Krigstjeneste? Hvorledes forpligter man dette, at et Tynde kan, saavidt mig er bekendt, ikke berispe sig for mere end eet Aar ad Gangen, men Stillingensmand skulde een Gang for alle kunne berispe sig for en heel Værd?

Arbejd: Det er en Grundregel, som findes i de fleste Constitutioner, vægten den ligger i Værdet til vor Forfæder, at alle skulde være lige for Leven. Jeg spørger nu ikke rettere, end naar det hedder, at alle og enhver skulde udbrives til Krigstjenesten, og at alle og enhver skulde have Ret til at stille for sig, da er den Regel ogsaa i Virkeligheden opfyldt, at alle skulde være lige for Leven. Gaaer man videre, og vil man udelukke Formuen og de andre Qualificationer, saa opbejrer ogsaa derved den Værd for Leven, som dog egentlig skulde være Grundreglen.

Har forlangt man egentlig af Soldaten? Man forlangt, at han skal stille sin Person og sin Ånd til Fædrelandets Forsvar, men i dette Tilfælde maa han altsaa ogsaa kunne stille en Ånd for sig, der i samme Grad kan værne om Fædrelandet, som han, og jeg indseer ikke, at der er nogen paatrængende Grund til at forbyde ham saaledes at stille, hvad jeg vil lade en Rudsagtig. Men hvad forlangt man her? Man forlangt, at den Formuende, som tillige fordaanlig er den Dannede, skal stille sig personlig. Man forlangt her meget Meer, end hans personlige Tjeneste, man forlangt tillige hans Dannels. Men hans Dannels henhører ikke til hans Værdpligt. Saa samme Tid udelukker man ham fra at benytte en Qualification, som hører til hans Person, nemlig Formuen, og, idet man fordrer Meget af ham, som ikke hører til hans Værdpligt, hans Dannels, udelukker man en anden Genskab, Formuen. Det synes mig, at man da kan sige med Clæver: I vilde have Frihed, men I formaar endnu ikke at vise Rysfærdighed. Det forekommer mig at være en Jaloux imod Formue og Dannels, og ved denne Jaloux gier man Indgærd ikke blot imod den, som besidder Formue og Dannels, men ogsaa imod den, som ikke besidder dem; thi den fattige Gæst, som har sammenført sine Hænge for at beholde sin Ære, bliver ligeaa godt udelukket fra at beholde dem. Saa samme Maade vil den gamle uformuende Mand, der, for at beholde sin Ære, har sammenført sine sidste Hænge, ikke beholde dem, naar man erklærer sig imod Stillingen. Det synes mig her at være en Uensfærdighed, som følger af et uligligt Princip, og jeg kan derfor ikke andet end i hoi Grad erklære mig for Stillingstretten.

Man har anført, at Armeen vilde blive overfyldt af en Værdig Kællige, som Stillingen blev tillagt; men jeg vil tillade mig at gøre en Bemærkning, som jeg troer, er af ikke ringe Værd. En Armees paa 24000 Mand vil sandsynligvis tælle hermed 2000 Underofficerer. Det er disse Mand, som nærmest antages til Stedfortrædere, og de er ingenlunde fattige Mand, der er Mand, som have gjort Krigstjenesten til deres Carriere og som gjerne vilde blive i Armeen; og disse Mand vil man ikke ud, thi de kunne ikke komme ind uden ved Hjælp af Stillingen. Jeg anfører dette for et Moment af ikke ringe Værdighed. Antager man, at af disse 2000 Underofficerer, vilde 1000 have udgjort deres 8 Aar, og at disse 1000 igjen vilde lade sig stille, saa looser man hermed 1000 værdige og erfarne Mand ind i Armeen, der vilde kunne gjøre den betydelig Tjeneste. Det er ogsaa bleven sagt, at man ved at tillade Stillingen handlede om Liv og Død, saa at man folgte Værd. Jeg kan ikke anføre det for rigtig, at dette glæder i Krigstid, eller dog ialtsind kan paa en meget ugentlig Maade. Det glæder dog ialtsind ikke i Fredstid, og dog er Sagen ligeaa vigtig som i Krigstid og maade vigtigere; thi Patriotismen opfortræder ikke til at stille sig i Fredstid, men derimod opfortræder den dertil i Krigstid. Herrensken maa jeg recurrere til de mange Grunde, der alt ere anførte for, at naar Roderkning og Rumerbetning tilfædes, saa bliver Stillingen en Selvfølge, da det vilde være aldeles modstridende at antage det ene og forstæde det andet. Dermed er det alt tilige bleven bemærket af den høitagte Justitsminister, at, naar Embedsmændene skulde indtræde i Armeen, er Stillingen den eneste Maade, hvorpaa dette kan ske; thi ellers vilde man i Krigstid udsætte sig for, at Staten blev berøvet alle Embedsmænd, saa at det blev umuligt, at Statens Tjeneste mere kunde udføres.

Jeg vil til Slutningen tillade mig at bemærke, at, naar der i § 25 staar: „han maa et alene ikke have udnaaet nogen Straf, der gjør ham uærdig til at tjene i Armeen, men han maa“ o. s. v., saa finder jeg, at denne Passus er en uafvendt Selvfølge, thi at han ikke maa være uærdig til at tjene i Armeen, er en klar Sag; jeg troer derfor, at hele denne Passus bør falde bort, og at det blot bør hedde „at han maa tilveerholde gode Betænder for sit Forhold“ etc.

Arbejd: Jeg vil, efter hvad der er ytret for og imod Stillingen, ikke for idag indlade mig nærmere paa at drøfte dette Spørgsmaal. Det er kun een, og det en ganske kort Bemærkning, jeg vil tillade mig. Enkelte af de Herre, der have talt med Stillingen, have troet at kunne sætte sig paa Værdprincipet, dette lyder altsaa godt. Det er en altsaa god Stilling, man indtager, naar man træder op som Herjarrer af Værdprincipet, at jeg skulde kunne indrømme dem denne. Jeg maa protestere imod deres Uafvendt af Sagen. Jeg ved ikke, efter hvilket Værdprincip man ikke skulde kunne indrømme Stillingen; det Værdprincip, jeg finder, er det, som kom ind i Værd 1789, og som det franske Folk repræsenterer. Men mine Herre! Værd De da ikke, at saalange Conscripten har fundet Sted i Frankrig, saalange har Stilling ogsaa fundet Sted. Fra Værdens Standpunkt troer jeg derfor ikke, at der kan anføres Noget imod Stillingen, thi med Hensyn til Værd troer jeg vel, at den danske Rigsforsamling kan være befjendt, at lade sig bestyre af Frankrig.

Arbejd: Som allerede af mig ubiødt, anfører jeg alle Stillingens væsen og naturlige ogsaa af Roderkning for at være forsæftelig, fordi Danmark, naar det har en Kamp at bestaa, behøver alt sit vaabenføre Mandfolk og jeg antager, at der i Fredstid ikke bør paalægges Landets Værdere videre Krigstjeneste end den, der er nødvendig for, at de, saasnart indre eller ydre Hænder truer, strax kunne vise sig som habile Fædrelandsforsvarere. Naar Forbudsafsaet ordnes efter denne Grundtænkning, vil der ikke være Noget, som kan lade sig stille, og det har været den væsentligste Grund for mig, til at være imod Stillingen; men siden er der kommet en anden til. Det blev mig ved Diskussionen ligesaa klart, at det er for fuldt Ålvor, at det er bleven ytret, at Soldaten skulde kunne benyttes til Alt; han skulde kunne commanderes til at være Rudsaltmagtig, commanderes til at være Officers-Tjener, og i den sidste Genskab endog søge for, at Officieren ikke fulter sig, og det er bleven ublagt, at han skulde